

Сабактын темасы : Жаратылышта суунун мааниси

Сабактын максаттары

Билим берүүчүлүк: Окуучулар жаратылышта суунун мааниси боюнча жалпы маалымат алышат.

Өнүктүрүүчүлүк: Тапшырмаларды аткарууда, тажрыйба жүргүзүүдө чыгармачылыктары артат жана логикалык ой жүгүртүүлөрү өнүгөт.

Тарбиялык: Окуучулар топтордо иштөөдө бири-биринин пикирин уга билүүгө, сыйлоого умтулушат.

Сабактын тиби : Жаңы билимдерди өздөштүрүү сабагы

Жалпы усулдар: Интерактивдүү, көрсөтмөлүү

Иштөө ыкмалары : Топто иштөө

Көрсөтмөлүүлүк каражаттар : ТСО, тажрыйба жүргүзүү үчүн буюмдар, карта, глобус, ватман, маркер ж.б.

Сабактын этабы	Мугалимдин иш аракети	Окуучунун иш аракети	Баалоо
Уюштуруу :	Саламдашуу.	Саламдашат	
Жагымдуу маанай тартуулоо	Кереге отурум көнүгүүсүн жасатуу.	Кереге отурум көнүгүүсүн жасашат.	
Топторго бөлүү	1-топ Химиктер 2-топ Географтар 3-топ Экологдор 4-топ Адабиятчылар Төрт түстөгү шарфтар менен топторго бөлүү. Жашыл (жаратылыш), көк (суу), ак (ак мөңгү), сары(күн) Шарфтагы түстөрдүн өзүнчө символикалык маанилерге ээ экендигин түшүндүрүп кетет.	Төрт түстөгү шарфтар менен топторго бөлүнүшөт. Ак түс- химиктер, көк түс- географтар, жашыл түс- экологдор, сары түс- адабиятчылар.	
Шыктандыруу	Белгилүү француз жазуучусу мындай деп жазган : “ Сенин даамың да, жүзүң да, жытың да жок, сени сүрөттөөгө мүмкүн эмес, сенин эмне экениңди түшүнбөй туруп сени менен ырахаттанышат. Сени жашоого керексиз деп айтууга болбойт, анткени сен жашоонун өзүсүң!” эмне жөнүндө сөз болуп жатат деп ойлойсуңар?	Окуучулар ойлорун айтышат.	
Жаңы теманы жарыялоо	Тема ак мөңгүлүү Ала-Тоо менен жашырылган. Мугалим окуучулардын оюн угуп теманы ачат. Бүгүнкү сабагыбыздын темасы, Жаратылышта суунун мааниси.	Доскадан тема ачылат	
Жаңы теманын максаты менен тааныштыруу	Мугалим окуучулар менен бирдикте сабакка максат коюшат.	Мугалим менен бирдикте сабакка максат коюшат.	
Баалоо критерийлери менен тааныштыруу	Топтор менен жана жекече бааланасыңар. Топтор менен доскада илинген суунун тамчылары менен бааланасыңар. Ал эми жекече баалоодо астыңардагы аквариумдагы балыктардан суроолорго туура так жооп бергениңерге карата чогултуп отурасыңар.	Баалоонун түрлөрү менен таанышышыңар.	

<p>Жаңы теманы түшүндүрүү :</p>	<p>Жаңы тема слайд менен көрсөтүлөт Суу жер бетиндеги жашоону камсыз кылып туруучу өзгөчө бир минерал. Суюктуктардын ичинен суу- эң жакшы эриткич. Бардык тирүү организм суусуз тиричиликке жөндөмсүз. Суу бардык өсүмдүктөрдүн жана жан-жаныбарлардын организмде кездеше турган татаал зат. Жаратылышта суулар 3 абалда кездешет (суук, катуу, газ) абалында. Суу- жер бетинде эң көп тараган заттардын бири. Жаратылышта суулар океандарды, дарыяларды, деңиздерди, көлдөрдү, үсуу сактагычтарды, мөңгүлөрдү, атмосфера бууларын, жер алдындагы сууларды түзүшөт. Гидросферанын бардык бөлүктөрү бири-бири менен тыгыз байланышта. Бардык суунун 96,5 % тен көбү океандар менен деңиздерде. Гидросферанын 2 % гана тузсуз суу.</p>	<p>Жаңы теманы кунт коюп угушат. Суроолор жаралган болсо мугалимге суроо берип жооп алышат.</p>	
<p>Интерактивдүү көнүгүүлөр :</p>	<p>1-топ Химиктер(суунун химиялык касиеттери) 2-топ Географтар(географиялык маалыматтар) 3-топ Экологдор(экологиялык көйгөйлөрдү чечүү) 4-топ Адабиятчылар (суу жөнүндө ырлар, макалдар) топтогро тапшырма берет.</p>	<p>Ар бир топ тапшырманы аткарып, презентация жасашат</p>	<p>Аткарган тапшырмаларына карата топтор менен жана жекече бааланышат.</p>
<p>Тажрыйба жүргүзүү:</p>	<p>Ар бир топко тажрыйба жүргүзүү үчүн айнек идиштер, гуаш, ысык суу, муздак суу берилет.</p>	<p>Окуучулар мугалимдин көрсөтмөсү менен тажрыйба жүргүзүшөт. Тажрыйба жүргүзүү менен суунун касиеттерин түшүнүшөт.</p>	<p>Топ менен баалоо</p>
<p>Магниттик баракча :</p>	<p>Суроолор :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Жер бетинде туздуу суулардын көлөмү. (96,5%) 2. Эң таза суунун башаты ? (мөңгү) 3. Төрт материктин жээгин чулгап турган океан ? (Инди) 4. Атлантика океанынын аянты канча ? (93 млн км²) 5. Кыргызстандагы эң ири дарыя. (Нарын) 6. Аккан суудан алынган энергия иш канасы? (ГЭС) 7. Дүйнөлүк суу күнү канчасында белгиленет? (22-март) 8. Токтогул суу сактагычы канчанчы жылы ишке кирген? (1975-ж) 9. Жер бетинде океандын жалпы аянты? (310 млн км²) 	<p>Суроолорго ыкчамдык менен магниттик баракчага жазып көрсөтүшөт.</p>	<p>Топ менен баалоо</p>

4 сүрөт бир сөз	Экрандан сүрөттөр көрсөтүлөт	Экрандагы сүрөттөр менен берилген тапшырманы аткарышат.	Топ менен жана жекече баалоо.
Баалоо :	Топтордун упайларын эсептөө.	Топ менен жана жекече чогулткан упайларын санап жыйынтык чыгарышат.	
Жыйынтыктоо	<p>Географиялык китепче менен жыйынтыкталат. Географиялык чон китепче жасалган, китепченин ортосунда глобус айланып турат. Глобустагы океандарда кемелердин сүрөттөрү чапталган.</p> <p>Китепченин бир бетинде ачык тийип турган күн, ал эми бир бетинде бүркөлүп турган күн тартылган. Эгерде балдар силерге бүгүнкү сабак жаккан болсо китепчедеги кемени алып ачык тийип турган күнгө алып барып чаптайсыңар. Эгерде бүгүнкү сабакта кандайдыр бир кемчиликтер болуп калды деген болсоңор бүркөлүп турган күнгө алып барып чаптайсыңар.</p>	<p>Географиялык китепче менен сабак жыйынтыкталат. Окуучулар кемелерди китепчеге алып барып чапташат</p>	
Үйгө тапшырма	Жаратылыштагы суунун мааниси боюнча билдирүү жазуу.	Үй тапшырманы алышат.	

Классы : 9-класс

Предмет : География

Сабактын темасы : Отун-энергетика өнөр жайы

Сабактын максаттары
Билим берүүчүлүк: Окуучулар отун-энергетика өнөр жайы боюнча маалымат алышат. Теманын үстүндө чыгармачылык менен иштешет.
Өнүктүрүүчүлүк: Отун энергетика өнөр жайы боюнча өз оюн эркин айтуу менен сөз байлыгы, ой-жүгүртүүсү өсөт. Берилген тапшырмаларды аткарууда чыгармачылыктары, логикасы калыптанат,
Тарбиялык: Топ менен иштөөдө бири-биринин оюн уга билүүгө жана бири бирине көмөктөшүп жакшы мамиле кылууга үйрөнүшөт.

Сабактын тиби : Жаңы билимдерди өздөштүрүү сабагы

Жалпы усулдар: Интерактивдүү. Көрсөтмөлүү.

Иштөө ыкмалары : Топто иштөө

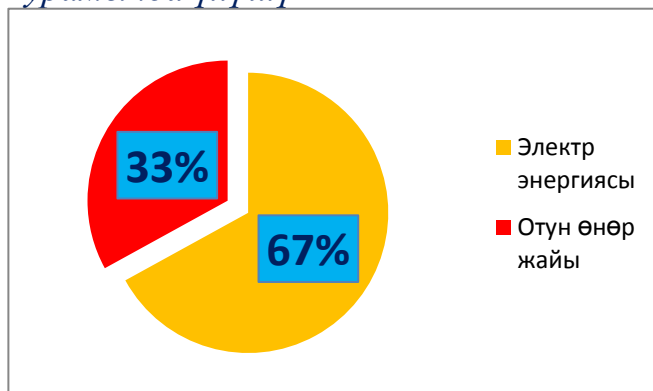
Көрсөтмөлүүлүк каражаттар : ТСО, карта, глобус, ватман, маркер, географиялык китепче, каскалар ж.б

Сабактын этабы	Мугалимдин иш аракети	Окуучуну иш аракети	Баалоо
Уюштуруу :	Саламдашуу.	Саламдашат.	
Сабактын этаптары менен тааныштыруу.	Бүгүнкү сабагыбыз силер көрүп тургандай 11 этап менен өтмөкчү. Ар бир этаптын жанында бирден шам чырак илинген. Сабагыбыздын ар бир этабынан ийгиликтүү өткөн сайын шам чырагыбызды жандырып жүрүп отурабыз.	Сабактын этаптары менен таанышышат.	
1-этап Жагымдуу маанай түзүү.	Окуучуларды эки катар, бири-бирин бет-маңдай каратып тизип, бири-бири менен ар улуттун саламдашуусун туурап учураштыруу.	Бири-бири менен ар улуттун саламдашуусу менен менен учурашышат.	
2-этап Топторго бөлүү.	Окуучуларды эки катар тизилген боюнча жетелештирип, жуп менен эки топко бөлүү. 1-топ “Электр энергетика”,	Окуучулар эки топко бөлүнүп орун алышат.	

<p>3-этап Баалоонун критерийлери менен тааныштыруу.</p>	<p>2-топ “Отун өнөр жайы ”</p> <p>Бүгүнкү сабакта балдар,топ менен жана жекече бааланасынар.Упайлар лампочканын сүрөтү менен жасалган. Топтордо алган упайларыңар баалоо доскасына чапталып турат. Ал эми алдыңардагы кутучада упайлар салынган. Ал упайларды ар бир жооп бергенинер үчүн бирден алып жекече бааланасыңар.</p>	<p>Баалоонун критерийлери менен таанышып, сабакка активдүү катышканга аракет кылышат.</p>	
<p>4-этап Өтүлгөн тема боюнча кайталоо.</p>	<p>Үйгө тапшырма “Өнөр жай” темасы боюнча тест түзүп келүү берилген,өтүлгөн теманы кайталоодо ошол тесттер менен иштешет.</p>	<p>Окуучулар өздөрү түзүп келген тесттерди бир –бири менен алмашып иштешет.</p>	<p>Бири-бирин баалоо. Топтор менен жана жекече да бааланышат.</p>
<p>5-этап Сабакка максат коюу.</p>	<p>Мугалим окуучулардын позициясы менен бирдикте сабакка максат коюшат.</p>	<p>Окуучулар сабакка максат коюшат.</p>	
<p>6-этап Жаңы тема боюнча түшүнүк алуу.</p>	<p>Бүгүнкү сабагыбыздын темасы “Отун энергетика өнөр жайы” Жаңы тема слайд менен көрсөтүлөт. Кыргызстандын аймагында түрдүү отун энергетикалык ресурстар бар. Отун энергетика өнөр жайы отун жана энергияны өндүрүүчү татаал тармак аралык система, буга кен казып алуу,иштетүү,ташуу, бөлүштүрүү, пайдалануу кирет.Өнөр жай 2 чоң тармактан турат. <i>Отун өндүрүү жана электр-энергетикасы.</i> Бул эки тармак Республикадагы бардык тармактары менен тыгыз байланышта.Комуналдык чарбаларында,айыл чарбасын, транспортту энергия менен камсыз кылып турат. Республикадагы отун энергетикалык ресурстарга</p> <ul style="list-style-type: none"> * Көмүр * Нефть 	<p>Жаңы тема боюнча даярдалган слайдды көрүп,кунт коюп угушат .</p>	

- * Газ
- * Агын суунун күчү
- * Кун энергиясы
- * Шамал
- * Жер алдындагы терм суулар
- * «Коммерциялык эмес» отундар.

Көмүрдүн запасы боюнча Республика Борбордук Азияда Казакстандан кийин, гидроэнергетика ресурсу боюнча Тажикстандан кийинки орунда турат *Өнөр жайдын ички тармактык курамында үлүшү*

7-этап
Карта менен иштөө.

Эки топко дудук карта таратылып берилет.
1-топ “Электр энергетика”- көмүрдүн кендери чыккан аймактарды табуу.
2-топ “Отун өнөр жайы ”-эң ири ГЭС терди табуу.

Дудук картадан берилген объектилерди табышат жана белгилешет.

Топ менен баалоо

8-этап
Сабакты бышыктоо үчүн тапшырмалар.

Доскада өрт өчүрүүчү унаанын сүрөтү чапталган.
Келгиле балдар белгилүү бир аймакта өрт чыкты дейли, ошол өрттү өчүрүү үчүн биз жардамга барышыбыз керек. Эгерде силер стикердеги даярдалган суроолого ыкчамдык менен жооп берип өрт өчүрүүчү унаанын бетине чаптасаңар, анда силер өрт өчүрүүгө жардамга унаага түштүнөр деп эсептейли. Келгиле анда суроолорго тез-тезден жооп берүүгө аракет кылабыз.

Окуучулар стикерде жазылган суроолорго жооп беришет.

Жекече жана топ менен баалоо.

9-этап
Окуучуларды баалоо.

Окуучулардын топ менен жана жекече алган упайларын эсептеп жыйынтык чыгаруу.

Алган упайларын эсептешет.

Жекече жана топ менен баалоо.

10-этап
Сабакты

Сабакты жыйынтыктоо үчүн

Окуучулар

Жыйынтыктоо.

географиялык китепче колдонулат. Китепченин ортосунда глобус бар, глобуста кызыл жана жашыл түстөгү кемелер чапталган. Келгиле балдар, эгерде силер бүгүнкү сабак кызыктуу өтүү десенер жашыл түстөгү кемелерди алып китепченин биринчи бетине чаптагыла, ал эми сабакта кандайдыр бир кемчиликтер болуп калды десенер кызыл түстөгү кемени китепченин экинчи бетине чаптагыла.

11-этап Уйгө тапшырма берүү.

Суроолорго жооп берүү

Географиялык китепчедеги кемелерди чапташат.

Кайтарым байланыш жазалат.

Тапшырманы алышат.

